

WERKLOOSHEID

Het succes van ondernemers vanuit de WW

Mensen die vanuit een werkloosheidsuitkering gaan ondernemen blijken even succesvol als de gemiddelde startende ondernemer. Vooral de oudere hogeropgeleiden maken de stap naar ondernemerschap. Voor een deel van de werkzoekenden is ondernemen een goede manier om uit de werkloosheidsuitkering te komen en succesvol het werk te hervatten.

PETER HILBERS
Adviseur bij het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV)

HESTER HOUWING
Adviseur bij UWV

PAUL VROONHOF
Onderzoeker bij Panteia

Het aantal zelfstandige ondernemers op de Nederlandse Arbeidsmarkt neemt al jaren toe (CBS/TNO, 2013). Ook voor werkzoekenden is werkhervatting als ondernemer steeds vaker een manier om uit een uitkeringssituatie te komen. Aangezien het zowel voor de werkzoekenden zelf als voor de schadelastbeperking waardevol is als mensen duurzaam uit een uitkering stromen, is het van belang om te weten welke individuen die vanuit de werkloosheidsuitkering werk hervatten als ondernemer succesvol zijn en hoeveel dat er zijn. Ook is het relevant om inzicht te hebben in hoeverre werkhervatters gebruikmaken van de verschillende ondersteunende regelingen waar UWV de werkzoekenden op wijst wanneer zij gaan ondernemen. De overheid wil het voor mensen met een werkloosheidsuitkering gemakkelijker maken om

een onderneming op te zetten. Daarom heeft ze een aantal ondersteunende regelingen ingevoerd of aangepast, in het bijzonder de startersregeling. Daarom is onderzocht wat het succes is van mensen die vanuit de WW als ondernemer aan de slag gaan. Daartoe zijn de inkomstenopgaven van ondernemers aan de Belastingdienst gebruikt, die het Centraal Bureau voor de Statistiek verzamelt (Panteia/UWV, 2014).

DATA EN METHODE

Het duurt circa twee jaar voordat alle ondernemers hun inkomstenopgaven bij de Belastingdienst ingediend hebben en het CBS deze gegevens tot statistische informatie verwerkt heeft. Om die reden waren ten tijde van het onderzoek data beschikbaar tot en met 2011. Met de inkomstenopgaven is nagegaan of de mensen die vanuit de WW als ondernemer het werk hervatten, inkomsten hebben. De hoogte van de inkomsten en het aantal aaneengesloten jaren met een inkomstenopgave (duurzaamheid) geven een indicatie van het succes als ondernemer.

In de dienstverlening aan mensen met een werkloosheidsuitkering gebruikt UWV veelal de term 'zelfstandige'. Vanwege de verschillende betekenissen die deze term kan hebben, is het eenduidiger te spreken van 'ondernemers'. Zelfstandigen zijn met ruim driekwart van alle ondernemers vanuit de WW de grootste subgroep. Zelfstandigen zijn gericht op het maken van winst en hebben, als ze voldoende tijd in hun onderne-

ming steken (minimaal 1225 uur per jaar), recht op faciliteiten als de zelfstandigen- en startersaftrek. Naast zelfstandigen onderscheidt de Belastingdienst ook resultaatgenieters en directeuren-grotoaandeelhouders (dga's). Dga's maken ongeveer vijf procent uit van alle ondernemers vanuit de WW. Zij zijn directeureneigenaren van ondernemingen met rechtspersoonlijkheid, meestal een besloten vennootschap. Bij de subgroepen zelfstandigen en dga's gaat het om zowel zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers of eenmanszaken) als zelfstandigen met personeel.

Resultaatgenieters maken een kleine twintig procent uit van de ondernemers vanuit de werkloosheidsuitkering. Zij vormen fiscaal gezien een restgroep: het gaat om personen met een inkomen dat noch winst, noch loon is. Resultaatgenieters hebben vaak eenmalige werkzaamheden als het houden van lezingen, het bemannen van stemhokjes, het geven van bijles, het verzorgen van optredens (artiesten, dagvoorzitters) en het verlenen van thuiszorg. Zij besteden minder dan 1225 uren per jaar aan hun onderneming en komen daarom niet in aanmerking voor zelfstandigen- en startersaftrek. Zelfstandigen en resultaatgenieters geven 'inkomsten niet uit dienstbetrekking' op aan de Belastingdienst.

Het inkomen van dga's is het loon dat zij via de loonaangifte aan de Belastingdienst opgeven. Omdat voor UWV het verkrijgen van inkomen als ondernemer centraal staat en het er weinig toe doet hoe dit wordt verkregen, zijn in het onderzoek alle drie de subgroepen ondernemers meegenomen.

GEbruik STARTERSREGELING TOEGENOMEN

Personen met een werkloosheidsuitkering die aan de slag willen gaan als ondernemer, hebben de keuze tussen een aantal alternatieven, die elk een economische afweging van kosten en baten impliceren. Een eenvoudige optie is het opzeggen van de uitkering en zonder financiële ondersteuning gaan ondernemen. Deze optie is waarschijnlijk aantrekkelijk als de ondernemer voldoende vertrouwen heeft dat hij of zij genoeg inkomsten zal genereren met de onderneming. Een andere optie is om de werkloosheidsuitkering geleidelijk te laten afbouwen naarmate er meer uren gewerkt worden. In dat geval worden de uren die de ondernemer besteedt aan de onderneming door middel van urenverrekening blijvend gekort op de werkloosheidsuitkering. Een derde mogelijkheid is om aan de slag te gaan met behulp van de startersregeling, waarbij de inkomsten als ondernemer

achteraf verrekend worden met de uitkering en waarbij men mogelijk na verloop van tijd een deel van de uitkering moet terugbetalen. Gedurende het opzetten van de onderneming loopt de startende ondernemer dan minder risico op sterke inkomensachteruitgang.

Na de introductie van de startersregeling in 2006 heeft het gebruik ervan een vlucht genomen. Het aandeel werkhervatters dat gebruikmaakte van de startersregeling liep op van 13 procent in 2006 naar 57 procent in 2011. De startersregeling werd ingevoerd om een stimulans te geven aan het opzetten van een onderneming vanuit een uitkering. Vóór de startersregeling werden alle uren die men aan de onderneming besteedde gekort op de uitkering, wat het erg onaantrekkelijk maakte om de gok als ondernemer te wagen. In de opstartfase wordt immers vaak nog geen redelijk inkomen verdiend. Door de startersregeling tussen 2006 en 2013 konden personen met een werkloosheidsuitkering na toestemming van UWV hun uitkering zes maanden als voorschot ontvangen. Dit voorschot werd in een later stadium (gemiddeld twee à drie jaar) verrekend met zeventig procent van de inkomsten uit de onderneming. De startersregeling van 2006 bleek lastig uitvoerbaar, en startende ondernemers ervoeren het als een groot nadeel dat verrekening met de inkomsten pas na een aantal jaren plaatsvond, waardoor zij lang in onzekerheid verkeerden (SEO, 2009). In januari 2013 is de startersregeling aangepast (dit valt buiten de onderzoeksperiode). Onder de nieuwe startersregeling worden startende ondernemers voor een vast percentage (29 procent) gekort op hun uitkering, ongeacht hun inkomsten.

OUDERE, HOGEROPGELEIDE MANNEN

In de periode 2006–2011 gaat gemiddeld zes procent van alle personen met een werkloosheidsuitkering die het werk hervatten, aan de slag als ondernemer. Tabel 1 laat zien dat het aantal mensen dat vanuit de werkloosheidsuitkering als ondernemer het werk hervat, tussen 2006 en 2009 schommelt rond de 10.000. Met de toename van de instroom en uitstroom van werkloosheidsuitkeringen vanaf 2009, neemt ook het aantal werkhervattingen als ondernemer toe; in 2010 en 2011 gaat het om circa 14.000 mensen.

De groep werkhervatters als ondernemer bestaat voor bijna twee derde uit mannen en een derde uit vrouwen. Bij de groep werkhervatters die vanuit de werkloosheidsuitkering als werknemer aan de slag gaat, zijn deze aandelen gelijk (57 procent is man en 43 procent is vrouw). Wat betreft leeftijd en vooral

opleidingsniveau verschillen de werkhervatters als ondernemer sterk van de werkhervatters die als werknemer weer aan de slag gaan. Ruim twee derde van de werkhervatters als ondernemer is tussen de 35 en 55 jaar en het opleidingsniveau is over het algemeen hoog: 48 procent heeft een opleiding op hbo- of wetenschappelijk niveau. Degenen die als werknemer het werk hervatten zijn gemiddeld jonger en lager opgeleid: 35 procent is jonger dan 35 jaar, 54 procent is tussen de 35 en 55 jaar, en 28 procent is hoogopgeleid. Werkhervatters als ondernemer gaan met name in de zakelijke dienstverlening aan de slag, waarschijnlijk in adviesfuncties op technisch, bedrijfsorganisatorisch of ICT-terrein. De tweede grootste sector is de handel, waaronder de detailhandel. Dit betreft waarschijnlijk ondernemers die een kleine zaak dan wel een webshop openen. De bouwnijverheid is de derde grootste sector.

MEERDERHEID IS DUURZAAM ONDERNEMER

Gemiddeld genomen is 83 procent van de werkhervatters als ondernemer vanuit de werkloosheidsuitkering in het jaar na werkhervatting nog actief als ondernemer. Twee jaar na werkhervatting is 74 procent nog werkzaam als ondernemer, en na drie jaar geldt dit nog voor ongeveer 68 procent (tabel 2). De duurzaamheid van de ondernemingen van personen met een werkloosheidsuitkering die op deze manier weer aan het werk gaan, is vrijwel gelijk aan die van alle startende ondernemers. Onderzoek van CBS wijst namelijk uit dat in een vergelijkbare periode ongeveer twee derde van alle startende ondernemers na drie jaar nog actief is als ondernemer (CBS 2013).

Degenen die als zelfstandige aan de slag gaan, zijn verreweg het meest succesvol, terwijl veel resultaatgenieters juist stoppen met het ondernemerschap. Een mogelijke reden dat de duurzaamheid bij resultaatgenieters lager ligt dan bij de andere twee groepen, is het incidentele karakter van de werkzaamheden. Sinds 2006 is de duurzaamheid voor alle typen ondernemers iets afgenomen, waarschijnlijk als gevolg van de verslechterde economische situatie. De verschillen in duurzaamheid tussen ondernemers die gebruik hebben gemaakt van verschillende typen regelingen is erg klein. Verder blijkt dat de werkhervatting relatief duurzamer is bij mannen, bij middelbaar- en hogeropgeleiden, bij personen in de leeftijd van 35 tot 55 jaar, bij personen met een hoog dagloon voor werkloosheid en bij ondernemers in de bouwnijverheid.

De duurzaamheid bij werkhervatters als onderne-

mer ligt hoger dan voor de totale groep werkhervatters vanuit de werkloosheidsuitkering. Het aandeel personen dat vijftien maanden na werkhervatting nog steeds werkzaam is, ligt gemiddeld op 61 procent (UWV, 2011). Dit verschil heeft onder andere te maken met het feit dat het overgrote deel van de personen met een werkloosheidsuitkering aan de slag gaat in een tijdelijke (uitzend)baan (UWV, 2013). Daarnaast hebben de hervatters als ondernemer door hun relatief hoge opleidingsniveau een gunstiger arbeidsmarktpositie dan de gemiddelde persoon met een werkloosheidsuitkering. Ten slotte kan er ook een effect zijn van de voorwaarden in de werkloosheidsuitkering: wanneer een persoon met een werkloosheidsuitkering voor het eerst als ondernemer aan de slag gaat en daarna weer in

Aantal werkhervatters, 2006–2011

TABEL 1

Type ondernemer	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Zelfstandigen	7.464	8.212	6.662	7.449	11.123	11.476
Resultaatgenieters	1.893	2.091	2.068	2.342	2.651	1.689
Dga's	211	293	268	216	354	384
Combinatie van meerdere subgroepen	448	372	285	278	369	240
Totaal	10.016	10.968	9.283	10.285	14.497	13.789

Bron: Belastingdienst; CBS

Aandeel werkhervatters werkzaam nog werkzaam als ondernemer, in procenten

TABEL 2

Naar type ondernemer	Na 1 jaar (2006–2010)	Na 2 jaar (2006–2009)	Na 3 jaar (2006–2008)
Zelfstandige	91	84	79
Resultaatgenieter	53	38	30
Dga	89	70	58
Totaal	83	74	68
Naar regeling	Na 1 jaar (2006–2010)	Na 2 jaar (2006–2009)	Na 3 jaar (2006–2008)
Startersregeling	84	75	69
Urenkortingsregeling	80	71	65
Geen regeling	88	79	74
Totaal	83	74	68

Bron: Belastingdienst; CBS

aanmerking wil komen voor een werkloosheidsuitkering, moet hij of zij de onderneming volledig beëindigen. Deze ‘alles of niets’-voorwaarde geldt zowel voor de startersregeling als voor de urenkortingsregeling. Het is denkbaar dat deze voorwaarde het zo lang mogelijk voortzetten van de onderneming stimuleert.

Naast de duurzaamheid van de onderneming kan succes van ondernemers ook afgemeten worden aan de mate van terugval in een werkloosheids- of bijstandsuitkering. Het blijkt dat minder dan één op de tien personen met een werkloosheidsuitkering die het werk als ondernemer hervat, maar niet behoudt, in de jaren daarna opnieuw in de werkloosheidsuitkering terechtkomt. Minder dan één op de twintig is in de bijstand terechtgekomen. Ongeveer de helft is aan de slag gegaan in loondienst. Van het resterende deel is niet bekend wat ze zijn gaan doen; deze groep zal ofwel geen recht meer hebben op een uitkering, de pensioengerechtigde

leeftijd hebben bereikt of zich hebben teruggetrokken uit de arbeidsmarkt.

INKOMEN VANUIT WERKLOOSHEIDSUITKERING

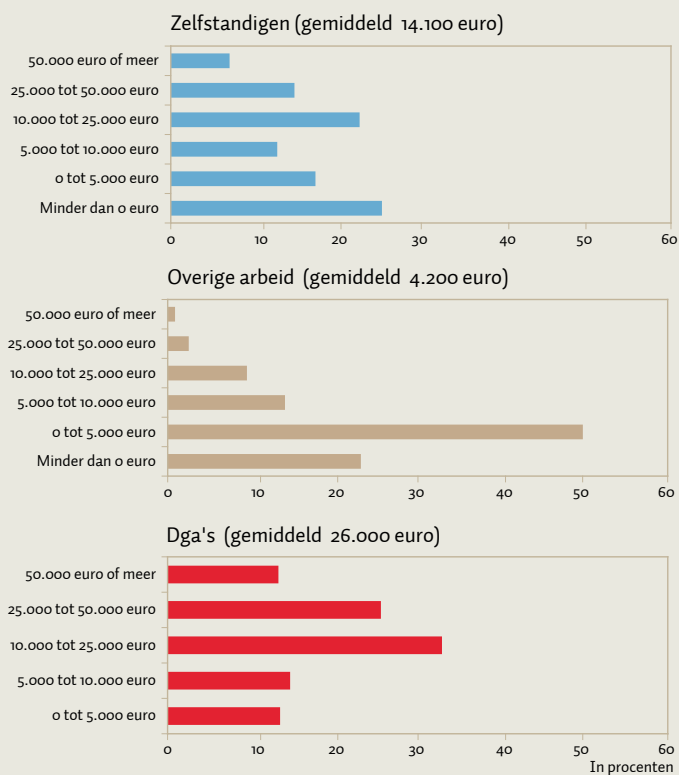
Figuur 1 laat de inkomsten afgerond op honderden euro's zien van degenen die vanuit de werkloosheidsuitkering ondernemer zijn geworden. Het beeld voor de drie typen ondernemers verschilt sterk; binnen de groep zelfstandigen lopen de inkomsten erg uiteen. Een kwart van hen heeft een negatief inkomen in het jaar van werkherhating; het gemiddelde verlies bedraagt iets minder dan 7.000 euro. Bij de resultaatgenieters is te zien dat de helft nauwelijks inkomen (gemiddeld 1.800 euro per jaar) verdient. Een belangrijke reden voor het inkomensverschil tussen de soorten ondernemers is dat vooral de ondernemers met grotere bedrijven en hogere winsten er uit fiscale overwegingen voor kiezen om dga te worden van een besloten vennootschap.

De resultaten in figuur 1 hebben betrekking op het inkomen in het jaar van werkherhating; dit betreft in veel gevallen inkomsten over slechts een deel van het kalenderjaar. In de jaren na de werkherhating neemt het inkomen vooral bij de zelfstandigen toe. In de drie jaren na werkherhating groeit het inkomen van de zelfstandigen in het eerste jaar na werkherhating veel harder dan dat van de resultaatgenieters. In het tweede en derde jaar na werkherhating groeit het inkomen van beide groepen ondernemers niet of nauwelijks meer. Bij de zelfstandigen blijft het gemiddelde inkomen rond de 25.000 euro en bij de resultaatgenieters ligt het net boven de 5.000 euro. Omdat het inkomen van dga's zeer lastig te achterhalen is, is hun inkomensontwikkeling na het jaar van werkherhating in dit onderzoek niet nagegaan.

Het inkomen van de zelfstandigen die vanuit de werkloosheidsuitkering aan de slag gaan, is lager dan bij de totale groep startende ondernemers. De totale groep startende zelfstandigen in 2010, gedefinieerd als iedereen die recht had op de startersaftrek en dus onder andere minstens 24 uur per week als zelfstandige actief was, had een bruto-inkomen van bijna 35.000 euro (Vendrig, 2014). Daarvan was gemiddeld 27.000 euro winst uit onderneming. Omdat de meeste zelfstandigen gebruik kunnen maken van fiscale regelingen als de zelfstandigen- en startersaftrek (samen 7.000 à 9.000 euro) is hun besteedbaar inkomen gemiddeld genomen vergelijkbaar met een modaal looninkomen en ook met het loon dat ze hadden voordat ze werkloos werden. Ter illustratie: de gemiddelde zelfstan-

Inkomensverdeling in het jaar van werkherhating, 2006-2011

FIGUUR 1

dige (met zelfstandigenaftrek) heeft met een bruto-inkomen van 41.000 euro een besteedbaar inkomen van 29.000 euro, terwijl de gemiddelde werknemer in de marktsector met een inkomen van bruto 49.000 euro een besteedbaar inkomen van 26.000 euro heeft. Desondanks zijn looninkomsten lastig te vergelijken met winstinkomsten. Ondernemers ontvangen geen inkomsten tijdens ziekte en arbeidsongeschiktheid omdat ze zich hier veelal niet voor verzekeren. Bij ziekte lopen veel ondernemers dan ook inkomsten mis, wat eigenlijk verdisconteerd zou moeten worden.

Wanneer het inkomen van de werkhervatters als ondernemer af wordt gezet tegen een aantal achtergrondkenmerken blijkt dat het inkomen van de werkhervatters die gebruikmaakten van de startersregeling lager is dan dat van de overige ondernemers vanuit de WW. Het is aannemelijk dat juist degenen die onzeker zijn over de haalbaarheid van hun op te zetten onderneming gebruikmaken van de startersregeling, omdat deze regeling een bepaalde mate van inkomenszekerheid biedt. Degenen die de starterregeling benutten hebben geen ondernemerservaring. De regeling is immers gereserveerd voor mensen die nog niet eerder een onderneming hadden. Ondernemers die geen gebruik maken van de startersregeling hebben vaak al eerdere ervaringen met het ondernemerschap. Het ligt voor de hand dat zij door hun ondernemerservaring gemiddeld een hoger inkomen kunnen genereren.

Het gemiddelde inkomen van de mannen onder de werkhervatters als ondernemer ligt hoger dan dat van de werkhervattende vrouwen. Dat hangt waarschijnlijk samen met de sectoren en/of het beroep waar mannen en vrouwen werkzaam zijn: mannen werken bijvoorbeeld vaker in de bouw en vrouwen werken vaker in de persoonlijke dienstverlening. Personen met een werkloosheidsuitkering die als ondernemer gaan werken in de sectoren bouwnijverheid of zakelijke dienstverlening ontvangen het hoogste gemiddelde inkomen. Ondernemers in de horeca, handel, cultuur en overige dienstverlening verdienen beduidend minder. Deze sectorale verschillen komen overeen met het beeld van inkomsten naar sector voor de totale groep ondernemers in Nederland (Vendrig, 2013).

Het inkomen van werkhervatters als ondernemer blijkt hoger te zijn naarmate de leeftijd toeneemt. Dat is ook het geval bij alle startende zelfstandigen. Het laat zich verklaren door de mate waarin ervaring en relevante netwerken – met potentiële klanten – zijn opgebouwd. Ook de financiële uitgangssituatie van

het huishouden kan een rol spelen. Tot slot blijkt dat het opleidingsniveau, en daaraan gekoppeld het gemiddelde loon voor werkloosheid, een positieve impact hebben op het gemiddelde bruto-inkomen van de werkhervatter als ondernemer.

CONCLUSIE

Aan de slag gaan als ondernemer vanuit de WW is vrijwel even succesvol als gaan ondernemen na eerder een dienstverband gehad te hebben of als men nog geen betaald werk heeft. Het is daarom van belang dat UWV werkzoekenden blijft wijzen op deze mogelijkheid als manier om werk te hervatten. De keuze ligt echter altijd bij de werkzoekende zelf. In de huidige arbeidsmarkt is er veel interesse in het starten van een eigen bedrijf. Het blijven wijzen op de mogelijkheden van het ondernemerschap speelt dus ook in op de behoefte die een deel van de werkzoekenden heeft. Onderzoek laat zien dat succesvolle ondernemers vanuit de WW vaak wat oudere hogeropgeleide mannen zijn. Omdat deze werkzoekenden een relatief sterke arbeidsmarktpositie hebben, zal hun het ondernemen inkomenszekerheid bieden. Een deel van de startende ondernemers heeft met behulp van de startersregeling de stap gezet naar het ondernemerschap. De inkomsten van deze groep ondernemers zijn lager dan die van de gemiddelde ondernemer vanuit de werkloosheidsuitkering. Dit hangt waarschijnlijk samen met het feit dat deze mensen echte starters zijn, en voor het eerst een onderneming opzetten. Desondanks doen deze starters het wat betreft duurzaamheid net zo goed als de gemiddelde ondernemer vanuit de WW.

LITERATUUR

CBS (2013) *Overlevingskansen startende eenmanszaken gestegen*. CBS Webmagazine, 30 september.

CBS/TNO (2013) *Dynamiek op de Nederlandse arbeidsmarkt. De focus op flexibilisering*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Panteia/UWV (2014) *Succesvol zelfstandig*. Amsterdam: UWV.

SEO (2009) *Zelfstandig uit de WW. Evaluatie van de startersregeling in de WW*. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.

UWV (2011) *UWV Kennisverslag 2011-III*. Den Haag: UWV.

UWV (2013) *Na de WW aan het werk*. Den Haag: UWV.

Vendrig, S. (2014) *Monitor Inkomens Ondernemers*. Zoetermeer: Panteia.